УДК 347.9

https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-1096-1108

Миколаєць Вікторія Анатоліївна доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правничої лінгвістики Навчально-наукового інституту права**,** Державний податковий університет, м. Ірпінь, https://orcid.org/0000-0002-2346-3994

ПОРУШЕННЯ ПРАВ НА ДОМЕННІ ІМЕНА: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ В СУДАХ

Анотація. У статті досліджується правова природа доменного імені як об’єкта правовідносин у сучасному цифровому середовищі. Показано, що домен та доменне ім’я мають технічну ідентифікаційну функцію, але водночас набувають значної економічної та комерційної цінності. Проаналізовано існуючі підходи до визначення правового статусу доменного імені: від віднесення його до об’єктів цивільних прав до спроб розглядати як об’єкт права інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що хоча доменне ім’я не відповідає критеріям результату творчої діяльності, воно може використовуватися як засіб індивідуалізації, подібно до торгівельної марки, що створює ризики порушення прав інтелектуальної власності.

Особливу увагу приділено феномену кіберсквотингу – недобросовісної реєстрації доменів, схожих до відомих позначень, з метою перепродажу або дискредитації правовласників. На основі аналізу української судової практики (справи eBay, Leroy Merlin, Infront X, CURAPROX, Stix-Україна, Limagrain тощо) розкрито механізми судового захисту та тенденції розвитку національного підходу до таких спорів.

Висвітлено, що в межах цивільного судочинства суди послідовно визнають пріоритет прав на раніше зареєстровані торговельні марки над пізнішою реєстрацією доменного імені, зобов’язуючи реєстраторів здійснювати переделегування доменів. Поряд із цим, значну роль відіграють позасудові процедури (UDRP/UA-DRP), які забезпечують швидке вирішення конфліктів і примусову передачу спірних доменів.

Зроблено висновок, що доменне ім’я, попри відсутність прямого визнання об’єктом права інтелектуальної власності, фактично функціонує як цінний нематеріальний актив і потребує чіткої законодавчої регламентації та ефективного захисту прав користувачів і правовласників.

Ключові слова: домен, доменне імя, торгівельна марка, порушення прав інтелектуальної власності, кіберсквотинг, захист прав інтелектуальної власності, цивільне судочинство, цивільний процес, судовий захист, судова практика, право інтелектуальної власності, об’єкти цивільних прав.

Mykolaiets Viktoriia Anatoliivna Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Legal Linguistics Department of the Educational and Scientific Law Institute, State Tax University, Irpin, https://orcid.org/0000-0002-2346-3994.

VIOLATION OF DOMAIN NAME RIGHTS: PRACTICAL ASPECTS OF PROTECTION IN COURTS

Abstract. The article examines the legal nature of the domain name as an object of legal relations in the modern digital environment. It highlights that a domain and domain name perform a technical identification function while simultaneously acquiring significant economic and commercial value. Various approaches to defining the legal status of a domain name are analyzed, ranging from its recognition as an object of civil rights to attempts to classify it as an object of intellectual property law. The research substantiates that, although a domain name does not meet the criteria of a creative result, it may function as a means of individualization similar to a trademark, which creates risks of intellectual property rights violation.

Special attention is given to the phenomenon of cybersquatting—the bad-faith registration of domain names similar to well-known marks with the purpose of resale or damage to the brand owner's reputation. Based on Ukrainian case law (including eBay, Leroy Merlin, Infront X, CURAPROX, Stix-Ukraine, Limagrain), the mechanisms of judicial protection and the development of national approaches to such disputes are analyzed. The study shows that within civil litigation, courts consistently prioritize earlier registered trademarks over later domain name registrations, obliging registrars to re-delegate disputed domains to rightful owners. At the same time, alternative dispute resolution procedures (UDRP/UA-DRP) play a significant role by ensuring prompt resolution of conflicts and compulsory transfer of infringing domain names. It is concluded that, despite the absence of explicit recognition as an object of intellectual property law, a domain name operates as a valuable intangible asset requiring clear legislative regulation and effective intellectual property rights protection through both judicial and extrajudicial mechanisms.

Keywords: domain, domain name, trademark, intellectual property rights violation, cybersquatting, intellectual property rights protection, civil litigation, civil process, judicial protection, case law, intellectual property law, objects of civil rights.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційного суспільства зумовив зростання значення доменних імен як засобу ідентифікації в мережі Інтернет і водночас як об'єкта цивільного обороту. Незважаючи на тривале використання доменів у господарській та комунікаційній практиці, питання їх правової природи залишається дискусійним: чи відносити їх до об'єктів цивільних прав, чи до об'єктів права інтелектуальної власності. Відсутність єдиного підходу створює труднощі у правозастосуванні, зокрема при вирішенні спорів щодо порушення прав на доменні імена.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової доктрини свідчить про значний інтерес до проблеми правового режиму доменних імен. Це питання досліджували такі вчені, як Бойко Д. В., Бонтлаб В. В., Булат Н. М., Грицай В.І., Дідук А.Г., Єшич А.С., Жуков В.І.,Кодинець А.О.,Кохановська О.В., Крат В. І., Кулініч О. О., Майданик Н. І., Некіт К. Г., Сказко О. М. тощо.

Незважаючи на значний внесок українських та зарубіжних науковців у вивчення правового режиму доменних імен, більшість їх досліджень зосереджується на теоретичних аспектах, що зводяться до екстраполяції положень класичних інститутів права на доменні імена. Однак, практичні аспекти порушення прав на доменні імена та їх ефективного захисту в судових органах залишаються недостатньо вивченими.

Мета статті. Метою дослідження є з'ясування сутності доменного імені, аналіз дискусії щодо його правової природи та визначення місця доменного імені в системі об'єктів права, а також аналіз сучасної української судової практики у сфері порушення прав на доменні імена.

Виклад основного матеріалу. Сучасний розвиток цифрових технологій спричинив появу цілої групи об'єктів правовідносин, що потребують належного правового регулювання.

Особливе місце серед них займають доменні імена, які виконують функцію ідентифікації ресурсів у мережі Інтернет та водночас набувають економічної й немайнової цінності.

У науковій доктрині та практиці триває дискусія щодо правової природи доменного імені: чи слід розглядати його як об'єкт цивільних прав, чи як об'єкт інтелектуальної власності. Правильне визначення правового статусу доменного імені має вирішальне значення, оскільки від нього залежить підхід до вирішення спорів та ефективність захисту прав у судовому порядку.

Для кращого розуміння правової природи доменного імені передусім необхідно з'ясувати його сутність та основні характеристики.

У технічному сенсі доменне ім'я є унікальним позначенням, яке використовується для ідентифікації ресурсу в мережі Інтернет і фактично замінює складну для запам'ятовування IP-адресу. Воно має ієрархічну структуру, що поділяється на рівні та забезпечує впорядкованість системи доменних назв у глобальному масштабі.

Доменне ім'я є унікальною адресою в мережі Інтернет, яка використовується для ідентифікації веб-сайту замість складної числової IP-адреси (до прикладу: moderna.com легше запам'ятати, ніж 192.0.2.1.). При цьому важливо розрізняти *домен* і *доменне ім'я.* Домен – це зона/рівень в ієрархії інтернет-адрес (наприклад, .com, .ua). Доменне ім'я – це повна унікальна адреса сайту в цій зоні (наприклад, mylife.com). Таким чином, домен – це «територія» (зона), а доменне ім'я є конкретною назвою сайту в цій зоні.

Доменне ім'я має ієрархічну структуру й складається з рівнів, які розділяються крапками.

Домен першого (верхнього) рівня (англ. Top-Level Domain, TLD) – це найвища частина в ієрархії доменних імен в Інтернеті. Він розташовується в крайньому правому боці доменного імені, одразу після останньої крапки. Приклади доменів верхнього рівня включають: 1) загальні домени верхнього рівня (gTLDs): .com, .org, .net, .info; 2) національні домени верхнього рівня (ccTLDs): .ua (Україна), .us (США), .de (Німеччина), .jp (Японія); 3) спонсоровані домени верхнього рівня (sTLDs): .edu (освітні установи), .gov (державні організації), .mil (військові організації) [1].

Домен другого рівня (англ. Second-Level Domain, SLD) – це частина доменного імені в Інтернеті, яка знаходиться безпосередньо перед доменом першого рівня та слугує для ідентифікації конкретного сайту, організації або компанії.

В структурі доменних імен домен 2 рівня розташовується ліворуч від останньої крапки в адресі (наприклад, в адресі example.com, .com – домен першого рівня, а example – домен другого рівня. Приклади доменів другого рівня: qhost, google, wikipedia тощо). Його особливостями є те, що: кожен домен другого рівня унікальний в межах свого TLD; він слугує основним ідентифікатором в адресі вебсайту, а також те, що він часто відповідає назві компанії, бренду або проєкту [1].

Домен третього рівня (англ. Third-Level Domain, Subdomain) – це частина доменного імені в Інтернеті, яка розташовується безпосередньо перед доменом другого рівня. Він слугує для більш детальної організації структури вебсайту і часто називається піддоменом (або субдоменом). У вебадресі домен третього рівня знаходиться ліворуч від другої крапки [1].

Схематично, це виглядає наступним чином: в адресі star.support.org : .org – це є домен першого рівня, support – домен другого рівня, а star – це домен третього рівня.

Чинне законодавство доволі неоднорідно дає визначення поняття доменного імені, зокрема:

- доменне ім’я – «ім’я, що використовується для адресації комп’ютерів і ресурсів в Інтернеті» (Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», ч.1 ст. 1) [2].
- доменне ім’я – «унікальна назва, що ідентифікує домен та складається з символьного позначення, що використовується в адресному просторі мережі Інтернет» (Закон України «Про використання доменних імен у спеціальному публічному домені .gov.ua», п.7 ст.1) [3];
- домен – «частина ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, що має унікальну назву (доменне ім’я), що її ідентифікує, обслуговується групою серверів доменних імен та централізовано адмініструється» (Закон України «Про еклектронні комунікації» від 16 грудня 2020 року№ 1089-IX) [4];
- домен – «частина ієрархічного адресного простору, яка має унікальну назву, що її ідентифікує, та обслуговується центральним вузлом» (Наказ

Міністерства охорони здоров'я України п.22 ст.2 від 28 жовтня 2022 року № 1937 (ПОЛОЖЕННЯ про галузеву інформаційно-комунікаційну систему Міністерства охорони здоров'я України «HealthNet»)[5].

Основна неоднорідність визначень полягає в тому, що одні визначення фокусуються на функціональному призначенні (адресація, ідентифікація), а інші – на структурній сутності (частина ієрархічного простору). Крім того, деякі акти розрізняють *домен* і *доменне ім'я*, тоді як інші використовують ці терміни як взаємозамінні або визначають лише один з них. Однак, це створює плутанину, оскільки ці поняття не завжди є тотожними з технічної точки зору. Доменне ім'я – це текстове позначення, тоді як домен – це ієрархічний простір, який цим іменем ідентифікується.

Найбільш вдалим і повним видається визначення, передбачене Законом України «Про електронні комунікації»: «домен – «частина ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, що має унікальну назву (доменне ім'я), що її ідентифікує, обслуговується групою серверів доменних імен та централізовано адмініструється»[4]. Його перевагами (вдалими особливостями) є: 1) технічна точність (воно чітко розрізняє домен як частину ієрархічного простору і доменне ім'я як його унікальну назву, що відповідає технічній реальності функціонування DNS (Domain Name System – система доменних імен)); 2) повнота (воно включає всі ключові аспекти: ієрархічну структуру, ідентифікуючу назву та технічні елементи адміністрування (сервери доменних імен)); 3) контекст (це визначення знаходиться в рамках закону, що регулює електронні комунікації, і тому є більш релевантним для технічних та управлінських аспектів, ніж визначення з законів про торгові марки чи положення МОЗ).

Проєкт Закону України «Про реєстрацію доменних імен» (№ 3491) від 2020 року передбачає що доменне ім'я – «це унікальна назва, що ідентифікує домен та складається з символьного позначення, що використовується в адресному просторі мережі Інтернет, в якій використовується система доменних імен» [6]. Таке визначення є прогресивним та актуальним, більш вдалим за деякі існуючі, оскільки воно точніше відображає технічну сутність. Зокрема, у ньому чітко розрізнені доменне ім'я та домен, що усуває плутанину, яка існує в інших законах, де ці поняття часто змішуються (доменне ім'я є унікальною назвою, а домен – це простір, який вона ідентифікує); визначення вказує на використання системи доменних імен (DNS) (що є технічно коректним та актуальним уточненням, оскільки саме ця система забезпечує функціонування доменів в Інтернеті. Таке формулювання показує, що законопроєкт спирається на сучасні технічні реалії); визначення є релевантним для українського законодавства, оскільки: воно намагається уніфікувати термінологію та заповнити прогалини, що виникли через неузгодженість між різними законами, («Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та «Про електронні комунікації»); воно враховує міжнародні практики та стандарти, де поняття доменного імені чітко відокремлене від інших. Насамкінець, формулювання є вдалим, оскільки воно є

лаконічним, але містить усі ключові компоненти: «унікальна назва», «ідентифікує домен», «символьне позначення» та «система доменних імен», а також воно зменшує правові ризики та колізії, надаючи чітке визначення, яке може бути використане в судовій практиці та регулюванні.

Доволі неоднозначною є правова природа доменного імені. В науці ширіться думка про те, що доменне ім'я є «результатом інтелектуальної діяльності, адже його створення вимагає інтелектуальної праці» [7, с.75], а також, що є необхідність внесення змін до Цивільного кодексу Україні які б забезпечили «правову охорону доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності» [7, с.75]. Прихильники віднесення доменного імені до об'єктів цивільних прав зазначають, що воно є «особливим різновидом майна, майновим правом, та, відповідно, об'єктом права власності, що також відображає позицію ЄСПЛ» [8, с.43].

Варто зауважити, що хоча створення доменного імені справді вимагає певної розумової діяльності, однак його не можна вважати результатом інтелектуальної діяльності в юридичному розумінні, тому що воно не відповідає основним критеріям, за якими законодавство визнає об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема: 1) відсутність творчого характеру – доменне ім'я – це, по суті, унікальна адреса в інтернеті, що складається з літер, цифр і дефісів. Зазвичай, його вибір продиктований функціональною необхідністю – назвою компанії, бренду або ключовими словами. Цей процес, як правило, не має творчої складової, притаманної, наприклад, створенню літературного твору, винаходу або твору мистецтва. Навіть якщо назва є оригінальною, це не робить її об'єктом авторського права, оскільки вона не є твором у розумінні цивільного законодавства; 2) відсутність правової охорони. Законодавство України, зокрема Цивільний кодекс України у ст. 420 «Об'єкти права інтелектуальної власності» не містить у своєму переліку даного об'єкту, а також міжнародні норми чітко визначають перелік об'єктів права інтелектуальної власності, таких як об'єкти авторського права (твори науки, літератури і мистецтва) та об'єкти промислової власності (винаходи, торговельні марки, промислові зразки). Доменне ім'я не входить до цього переліку, і законодавство не надає йому правової охорони як самостійному об'єкту. Його правовий статус ближчий до технічного засобу або послуги, що надається реєстратором; 3) за принципом «first come, first served» (хто першим прийшов, той і отримав) право на використання доменного імені належить тому, хто першим подав заявку і сплатив за його реєстрацію, що кардинально відрізняється від механізмів захисту об'єктів інтелектуальної власності, де право виникає внаслідок факту створення твору або його реєстрації, що підтверджує виняткове право автора. У випадку з доменним іменем, основною метою є технічна унікальність, а не охорона інтелектуальних прав; 4) залежність від інших об'єктів права, зокрема доменне ім'я може бути тісно пов'язане з таким об'єктам інтелектуальної власності як торгівельна марка та може бути ідентичне їй (наприклад, google.com). В такому разі, правова охорона

надається саме торговельній марці, а не доменному імені. В цьому випадку, власник торгової марки має право захистити свої інтереси від недобросовісного використання доменного імені, але не тому, що доменне ім'я є об'єктом права, а тому, що його використання порушує права на торговельну марку.

Таким чином, хоча створення доменного імені й потребує інтелектуальних зусиль, формально і юридично воно не визнається об'єктом права інтелектуальної власності. Його правовий режим регулюється договірними відносинами з реєстратором та правилами адміністрування доменних зон.

Ознаки, які можуть свідчити про належність доменного імені до об'єктів інтелектуальної власності є: 1) функціональна схожість з торговельною маркою: доменне ім'я виконує роль ідентифікатора, що вирізняє товари та послуги одного суб'єкта від іншого, що є основною функцією торговельної марки (amazon.com є не просто адресою, а символом, що асоціюється з брендом і якістю, а в сучасному світі, де бізнес активно переходить в онлайн-середовище, доменне ім'я набуває навіть більшого значення, ніж фізична реклама); 2) доменні імена мають значну економічну цінність, що може багаторазово перевищувати вартість їх реєстрації. Ця цінність формується завдяки інвестиціям у маркетинг, впізнаваності бренду та трафіку, який генерує домен. Доменне ім'я стає не просто технічним інструментом, а важливим нематеріальним активом, який може бути предметом купівлі-продажу, ліцензування та оцінки, що є типовим для об'єктів права інтелектуальної власності; 3) незважаючи на відсутність прямого визнання доменного імені об'єктом інтелектуальної власності, воно є об'єктом цивільних прав. Його можна передавати, дарувати, продавати, ним можна володіти, користуватися та розпоряджатися. Ці правомочності є ключовими для будь-якого майнового права, включаючи права на об'єкти ІВ. Суди все частіше розглядають доменні спори, застосовуючи до них аналогію права на інші нематеріальні активи.

Таким чином, хоча формально доменне ім'я не включено до переліку об'єктів ІВ, його фактичні характеристики, такі як ідентифікуюча функція та економічна цінність, дозволяють розглядати його як квазіоб'єкт права інтелектуальної власності, що потребує належного правового захисту.

Проблема визначення правового статусу доменного імені безпосередньо впливає на розгляд спорів у судах та інших юрисдикційних органах. Незалежно від того, чи визнається домен об'єктом права інтелектуальної власності чи лише засобом індивідуалізації у цивільному обороті, він може стати предметом неправомірних дій. Судова практика підтверджує, що найчастіше такі дії стосуються недобросовісної реєстрації та використання доменів із метою отримання неправомірної вигоди чи заподіяння шкоди конкурентам.

У практиці правовідносин, пов'язаних із використанням доменних імен, можна виділити кілька найбільш поширених способів порушення прав: 1) *Захоплення домену (domain hijacking).* Має місце тоді, коли доступ до доменного імені неправомірно отримує інша особа, що позбавляє законного користувача

можливості володіти та розпоряджатися доменом. 2) *Зловживання доменом.* Найчастіше проявляється у використанні доменного імені для масової розсилки небажаних повідомлень (спаму), які формують у споживачів хибне уявлення про зв'язок таких повідомлень із власником відомої торговельної марки чи іншого об'єкта індивідуалізації. 3) *Цілеспрямована реєстрація доменів, схожих із відомими позначеннями.* Такий підхід зазвичай має на меті перепродаж домену власнику відповідного знака за завищеною ціною або використання його для недобросовісної конкуренції.

Окремо в науковій та міжнародній практиці для позначення подібних правопорушень застосовується термін *«кіберсквотинг»* (cybersquatting).

Міжнародному терміну «кіберсквотинг» (cybersquatting) властиві наступні ознаки: «1) діяльність особи в мережі Інтернет має бути спрямована на реєстрацію певного позначення —доменного імені; 2) дії особи, спрямовані на реєстрацію відповідного доменного імені, мають бути неправомірними (здійснюватися за відсутності будь-яких прав на відповідне ім'я); 3) дії такої особи мають бути умисні та спрямовані або на отримання прибутку від можливого перепродажу зареєстрованого доменного імені, або на привернення уваги до ресурсу, який ідентифікується з відповідними доменним ім'ям, або ж на заподіяння репутаційної шкоди конкуренту шляхом розміщення недостовірних (негативних) відомостей на ресурсі»[9].

Показовий приклад кіберсквотингу є справа № 910/17738/18 (рішення від 28.01.2020, Господарський суд м. Києва), яка стосується недобросовісного використання доменного імені, схожого на позначення позивача. У цьому спорі компанія Infront X, LLC звернулася з позовом до українських суб'єктів господарювання та реєстратора доменних імен, вказуючи, що відповідачі зареєстрували та використовували доменне ім'я, схоже до її комерційного позначення. Позивач аргументував, що це вводить споживачів в оману щодо належності сайту та порушує його права на позначення. Суд, дослідивши обставини справи, дійшов висновку про наявність ознак неправомірного використання позначення у доменному імені [10]. Ухвалене рішення у справі може бути прикладом того, як українські суди підходять до спорів, пов'язаних із доменами – зокрема, щодо використання домену з позначенням, яке потенційно порушує права іншої сторони. Ця справа демонструє, що суди України розглядають доменне ім'я як інструмент, здатний порушувати права на засоби індивідуалізації, а відтак до подібних спорів застосовуються підходи, характерні для захисту прав інтелектуальної власності.

Класичним прикладом ранніх спорів про доменні імена є справа за позовом eBay Inc., розглянута Солом'янським районним судом м. Києва 03.10.2012 року. Американська компанія доводила, що відповідачі зареєстрували доменні імена з позначенням eBay, яке повністю збігається з її відомою торговельною маркою, без будь-яких правових підстав. Позивач наполягав, що такі дії вводять користувачів в оману та підривають репутацію бренду.

Суд визнав, що реєстрація та використання доменів ebay.com.ua і ebay.co.ua є недобросовісними, оскільки відповідачі не мали законних прав на торговельну марку eBay. Реєстрацію товарного знака відповідача було визнано недійсною, а доменні імена – передано правовласнику. Ця справа стала прецедентною для української практики, адже підтвердила можливість захисту прав на відому торговельну марку через припинення використання споріднених доменних імен [11].

Ще одним показовим кейсом є спір, розглянутий Господарським судом м. Києва (Справа № 910/16242/19 (Groupe Adeo (Leroy Merlin) щодо домену leroymerlin.kiev.ua), за позовом французької компанії Groupe Adeo, власника бренду Leroy Merlin. Позивач доводив, що відповідач зареєстрував доменне ім'я leroymerlin.kiev.ua, яке повністю відтворює комерційне позначення міжнародної мережі будівельних гіпермаркетів, без дозволу правовласника та з очевидною метою скористатися його діловою репутацією. Суд підтримав аргументи позивача, визнавши відсутність у відповідача будь-яких прав чи законних інтересів на використання позначення Leroy Merlin, та зобов'язав передати спірний домен правовласнику. Ця справа підтверджує послідовну позицію українських судів: навіть якщо домен формально зареєстрований фізичною чи юридичною особою, його використання не може порушувати пріоритетні права на добре відомий знак чи комерційне найменування [11].

Прикладом захисту прав інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг) в Україні, зокрема, у сфері кіберсквотингу (недобросовісного використання чужих торговельних марок у доменних іменах) є рішення Дарницького районного суду м. Києва від 15 жовтня 2020 року у справі №753/14214/20 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «КУРАПРОКС УКРАЇНА» (Позивач) до відповідачів, у тому числі Товариства з обмеженою відповідальністю «Реджері Україна» про припинення порушення прав інтелектуальної власності.

Позовні вимоги полягали у припиненні порушення прав інтелектуальної власності на знак шляхом припинення їх використання у господарській діяльності, в тому числі в мережі Інтернет, а також зобов'язанні ТОВ «Реджері Україна» здійснити переделегування доменних імен на користь Позивача. Дослідивши докази (інформацію про домени, листування з відповідачем, квитанції), суд дійшов висновку, що відповідачі пов'язані спільною діяльністю та використовують доменні імена, які схожі за ступенем змішування із зареєстрованим знаком Позивача.

Суд послався на норми Паризької Конвенції про охорону промислової власності, Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та Правил Домену UA, які захищають від використання знаків, що можуть викликати змішування. Суд ухвалив задовольнити позовні вимоги повністю та зобов'язав ТОВ «Реджері Україна» здійснити переделегування доменних імен на користь ТОВ «КУРАПРОКС УКРАЇНА»[12].

Ще одним прикладом захисту прав інтелектуальної власності на торговельну марку в Україні, зокрема у сфері кіберсквотингу є рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 01 листопада 2022 року у справі №760/603/21 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Стікс-Україна» (Позивач), яке є власником знаків для косметики. Позов був поданий до власника сайту, ТОВ «Сервіс Онлайн» (реєстратор домену) та ТОВ «Хостінг Україна» (хостинг-провайдер). Позовні вимоги полягали у забороні використовувати схожі позначення у доменному імені позивача та зобов'язанні ТОВ «Сервіс Онлайн» здійснити переделегування доменного імені на користь позивача. Суд встановив ідентичність доменного імені із зареєстрованими знаками позивача. Керуючись законодавством про охорону прав на знаки та «Регламентом публічного домену» (визнаним звичаєм ділового обороту), суд задовольнив позовні вимоги, чим заборонив порушувати права та зобов'язав ТОВ «Сервіс Онлайн» здійснити переделегування доменного імені на користь ТОВ «Стікс-Україна»[13].

Схожим прикладом захисту прав інтелектуальної власності на торговельну марку в Україні у сфері кіберсквотингу є справа №641/8924/19, розглянута Комінтернівським районним судом м. Харкова від 04 лютого 2022 року. Позов був поданий Соціете Кооператіве Агріколь Лімагран (SOCIETE COOPERATIVE AGRICOLE LIMAGRAIN, Франція) – власником міжнародної зареєстрованої ТМь для товарів сільського господарства (насіння). Відповідачами виступили власник сайту та ТОВ «Укрнеймс Датацентр» (реєстратор домену). Позовні вимоги включали: заборону використовувати схоже позначення в доменному імені та зобов'язання ТОВ «Укрнеймс Датацентр» здійснити переделегування доменного імені на користь Позивача. Суд встановив, що позначення в доменному імені схоже до ступеня змішування із зареєстрованою ТМ Позивача та використовується для продажу споріднених товарів (насіння соняшника). Керуючись Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», суд задовольнив позовні вимоги, зобов'язавши відповідачів припинити порушення та ТОВ «Укрнеймс Датацентр» здійснити переделегування доменного імені на користь Соціете Кооператіве Агріколь Лімагран»[14].

Висновки. Послідовна судова практика в Україні демонструє сильний захист прав інтелектуальної власності у сфері кіберсквотингу, що підтверджується низкою рішень, де суди визнають доменне ім'я, навіть якщо воно лише схоже до ступеня змішування, як інструмент недобросовісної конкуренції. Приклади, починаючи з прецедентної справи eBay Inc. (2012), де було визнано недійсним реєстрацію знака та передано домени правовласнику, та продовжуючи справами Groupe Adeo (Leroy Merlin) та Infront X, показують пріоритет прав на зареєстрований або відомий знак над пізньою реєстрацією домену. У новітній практиці, зокрема у справах «КУРАПРОКС УКРАЇНА», «Стікс-Україна» (2022) та Соціете Кооператіве Агріколь Лімагран (2022), суди не лише забороняють порушення, але й зобов'язують реєстраторів (ТОВ «Сервіс

Онлайн», ТОВ «Укрнеймс Датацентр») здійснити переделегування спірного доменного імені безпосередньо на користь законного правовласника, використовуючи при цьому як профільне законодавство, так і звичаї ділового обороту (Регламент публічного домену), що підтверджує проактивний та ефективний підхід української судової системи до врегулювання інтернет-спорів, забезпечуючи захист як національних, так і іноземних компаній.

Захист права на доменне ім'я, особливо у міжнародних спорах, демонструє дві паралельні тенденції в українській правовій практиці: зміцнення судового захисту та активне використання позасудових механізмів. Аналіз судової практики у справах про кіберсквотинг свідчить про позитивну динаміку, послідовно підтверджуючи пріоритет прав на торговельну марку над пізнішою реєстрацією домену та зобов'язуючи реєстраторів здійснювати переделегування спірних доменів (як у справах «Стікс-Україна» та Соціете Кооператіве Агріколь Лімагран). Це засвідчує високу ефективність національного судочинства.

Водночас, через складнощі з виконанням рішень стосовно іноземних відповідачів, набуває популярності альтернативний, прискорений позасудовий механізм – Єдина політика вирішення спорів за доменними іменами (UDRP), адаптована в Україні як UA-DRP. Цей регламент дозволяє швидко вирішити спір і отримати примусове рішення про анулювання або передачу домену на підставі несумлінної реєстрації. Таким чином, для ефективного захисту слід одночасно аналізувати як судовий шлях, що демонструє серйозні зрушення, так і швидкий позасудовий засіб.

Підбиваючи підсумок, варто зазначити, що сучасний розвиток цифрових технологій сформував нову сферу правовідносин, у центрі якої перебувають доменні імена. Аналіз законодавства України показує, що правова природа доменного імені є комплексною, а аналіз судової практики свідчить про наявні ефективні механізми захисту у спорах про кіберсквотинг, а також тенденцію до ширшого застосування та розвитку позасудових механізмів (UA-DRP), що змінюють тактику захисту.

Література:

1. Що таке домен верхнього (першого), другого та третього рівня. URL: https://qhost.net.ua/blog/24/ .

2. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7 Ст. 36.

3. Про використання доменних імен у спеціальному публічному домені .gov.ua: Закон України від 28 липня 2023 року № 3284-IX. Відомості Верховної Ради. 2023. № 88. Ст.329.

4. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#n2246 .

5. Про затвердження Положення про галузеву інформаційно-комунікаційну систему Міністерства охорони здоров'я України «HealthNet»: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 28.10.2022 № 1937. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1614-22#Text.

6. Проєкт закону про реєстрацію доменних імен № 7357 від 09.05.2022. URL: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/39544 .

7. Булат Н.М. Основні напрями вдосконалення чинного законодавства щодо охорони доменних імен. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2020. Том 31 (70). Ч. 1 № 2. С.74-78.

8. Некіт К.Г. Доменне імя як об'єкт цивільних прав. Часопис цивілістики. Вип. 23. С.40-44. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7d1ca968-46a6-4fe8-bc1c-b55e8945fdc4/content.

9. Шеїн К. Захист прав інтелектуальної власності в доменних спорах. URL: https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zahist-prav-intelektualnoyi-vlasnosti-v-domennih-sporah.html.

10. Справа № 910/17738/18: рішення Господарського суду м. Києва від 28.01.2020 р. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/87551890.

11. «Доменні спори» та «кіберсквотинг» в українському законодавстві та способи вирішення спорів. URL: https://4b.ua/blog/domain-disputes-and-cybersquatting-in-ukrainian-legislation/?utm_source=chatgpt.com.

12. Справа № 753/14214/20: рішення Дарницького районного суду м. Києва від 18.12.2020 р. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/93645244.

13. Справа №760/603/21: рішення Солом`янського районного суду м. Києва від 1.11.2022 р. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/109915959 .

14. Справа № 641/8924/19: рішення Комінтернівського районного суду м. Харкова від 4.02.2022 р. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/102975476.

References:

1. Shcho take domen verkhnoho (pershoho), druhoho ta tretoho rivnia [What are top-level (first), second-level, and third-level domains]. Retrieved from: https://qhost.net.ua/blog/24/ [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy «Pro okhoronu prav na znaky dlia tovariv i posluh»: pryiniatyi 15 hrud. 1993 roku № 3689-XII [Law of Ukraine «On the Protection of Rights to Marks for Goods and Services»]. (1993, December 15). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Vidomosti Verkhovna Rada of Ukraine, 7, p. 36 [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy «Pro vykorystannia domennykh imen u spetsialnomu publichnomu domeni.gov.ua»: pryiniatyi 28 lyp. 2023 roku № 3284-IX [Law of Ukraine «On the use of domain names in the special public domain.gov.ua»]. (2023, July 28). Vidomosti Verkhovnoi Rady - Vidomosti Verkhovna Rada of Ukraine, 88, p. 329 [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy «Pro elektronni komunikatsii» [Law of Ukraine on Electronic Communications] № 1089-IX (2020, December 16). (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from http: //zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#n2246 [in Ukrainian].

5. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro haluzevu informatsiino-komunikatsiinu systemu Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy «HealthNet»» [Order of the Ministry of Health «On approval of the Regulations on the sectoral information and communication system of the Ministry of Health of Ukraine «HealthNet»»] № 1937 (2022, October 28). (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from http: //zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1614-22#Text. [in Ukrainian].

6. Proiekt zakonu «Pro reiestratsiiu domennykh imen» vid 09.05.2022, № 7357. [Draft Law «On domain name registration» from May 9, 2022, № 7357]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from http: //itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/39544 [in Ukrainian].

7. Bulat N.M. (2020). Osnovni napriamy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva shchodo okhorony domennykh imen [Main directions for improving the current legislation on domain name protection]. Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: yurydychni nauky - Scientific notes of V.I. Vernadsky Ternopil National University. Series: Legal Sciences, Volume 31 (70). Part 1 №. 2. Pp. 74-78 [in Ukrainian].

8. Nekit K.H. Domenne imia yak obiekt tsyvilnykh prav [Domain name as an object of civil rights]. Chasopys tsyvilistyky - Journal of Civil Law, Issue 23. pp. 40-44. Retrieved from http: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7d1ca968-46a6-4fe8-bc1c-b55e8945fdc4/content [in Ukrainian].

9. Shein K. Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti v domennykh sporakh [Protection of intellectual property rights in domain disputes]. Retrieved from http: //yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zahist-prav-intelektualnoyi-vlasnosti-v-domennih-sporah.html [in Ukrainian].

10. Rishennia Hospodarskoho sudu m. Kyieva Sprava y spravi № 910/17738/18 vid 28.01.2020 r. [Decision of the Commercial Court of Kyiv in case № 910/17738/18, dated January 28, 2020.] Retrieved from http: //reyestr.court.gov.ua/Review/87551890 [in Ukrainian].

11. «Domenni spory» ta «kiberskvotynh» v ukrainskomu zakonodavstvi ta sposoby vyrishennia sporiv [«Domain disputes» and «cybersquatting» in Ukrainian legislation and methods of dispute resolution]. Retrieved from http://4b.ua/blog/domain-disputes-and-cybersquatting-in-ukrainian-legislation/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

12. Rishennia Darnytskoho raionnoho sudu m. Kyieva y spravi № 753/14214/20 vid 18.12.2020 r. [Decision of the Darnytskyi District Court of Kyiv in case № 753/14214/20, dated December 18, 2020]. Retrieved from http: //reyestr.court.gov.ua/Review/93645244 [in Ukrainian].

13. Rishennia Solom`ianskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 1.11.2022 r. y spravi № 760/603/21 [Decision of the Solomyanskyi District Court of Kyiv in case № 760/603/21, dated November 1, 2022]. Retrieved from http: https://reyestr.court.gov.ua/Review/109915959 [in Ukrainian].

14. Rishennia Kominternivskoho raionnoho sudu m. Kharkova y spravi № 641/8924/19 vid 4.02.2022 r. [Decision of the Kominternivskyi District Court of Kharkiv in case №641/8924/19, dated February 4, 2022]. Retrieved from http: https://reyestr.court.gov.ua/Review/102975476 [in Ukrainian].